

~~Artist's Signature~~
MINE

Forskningens 3. bud: Du må ikke stjæle

Om plagiat og plagiatcheck af ph.d.-afhandlinger ved Syddansk Universitet

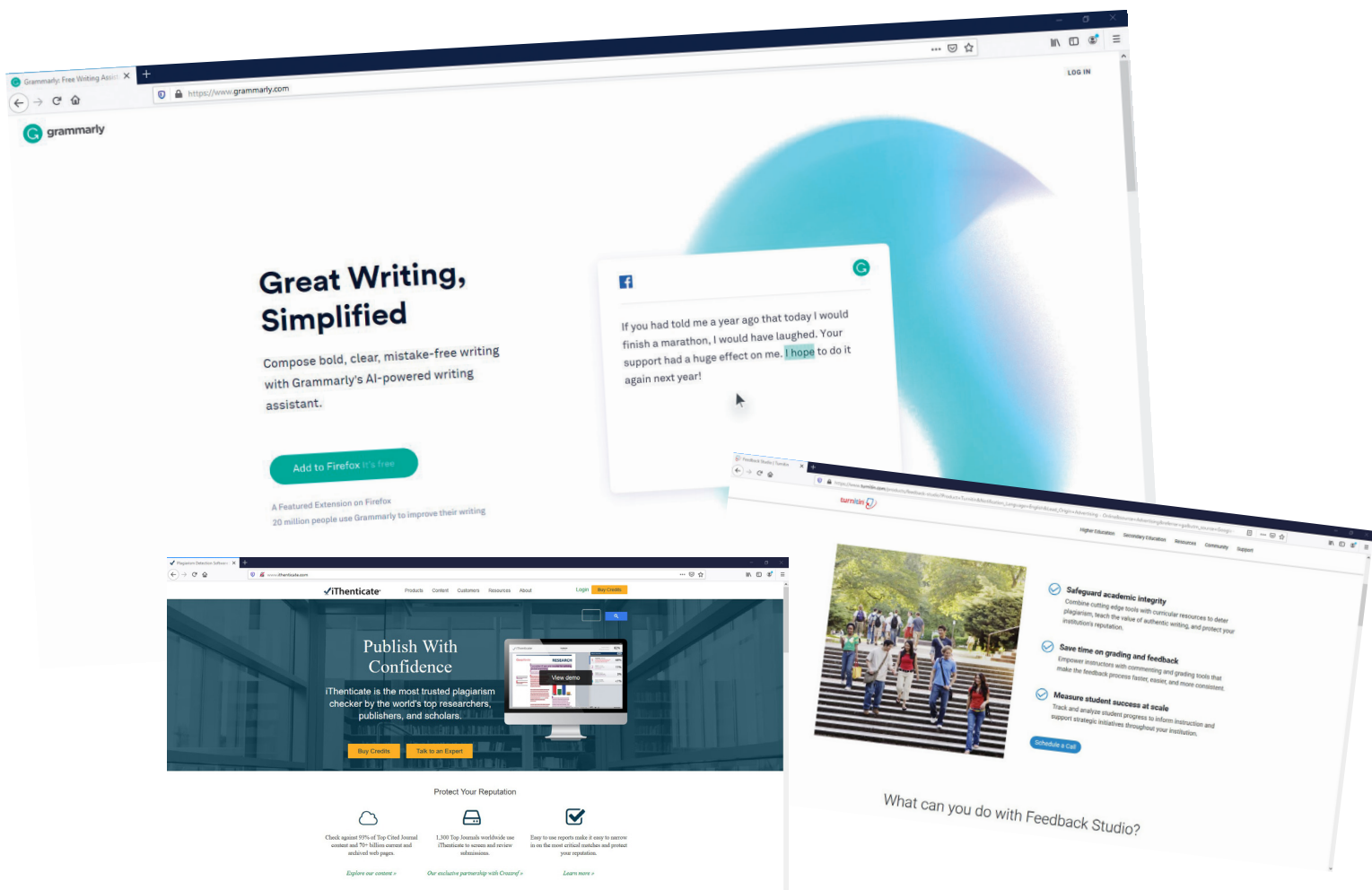
Af Lasse Østengaard, Forskningsbibliotekar, lasseoestengaard@bib.sdu.dk og Charlotte Wien, Professor, chw@bib.sdu.dk

I 2017 startede vi, på Syddansk Universitetsbibliotek, med at udføre plagiatcheck for ph.d.-skolen på det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Der gik ikke lang tid, før vi havde en 'rotte i fælden': Den studerende troppede faktisk op på biblioteket, da han mente, at vi havde fejlet, da han selv havde screenet afhandlingen på nettet, hvor alt havde set godt ud.

Vores service har udviklet sig, og fra slutningen af 2019 vil vi dels udføre plagiatcheck, før aflevering, for alle ph.d.-skolerne på SDU, ligesom vi screener tekster, som SDUs ledelse beder os se nærmere på.

Et eksempel på en sådan opgave var, da vi modtog et kandidatspeciale, hvor vejlederen havde en lumsk fornemmel-

se omkring det. Vejlederen havde brugt SafeAssign i Blackboard til at tjekke, men havde trods mistanken ikke kunnet finde noget. Det kunne vi faktisk heller ikke ved første øjekast, selvom vi benyttede iThenticate. Vi kunne se i iThenticate, at der var et interessant mønster i brugen af referencer. Ved nogle større tekststykker stammede alle referencerne fra det samme dokument og optrådte i samme rækkefølge som i det oprindelige dokument, men der var ikke

noget begrebsligt sammenfald mellem de to tekster. Det var måske ikke så underligt, eftersom den originale tekst var på græsk og specialet på engelsk.

Med Behändigkeit og keine Hexerei samt lidt hjælp fra en græksproget kollega kunne vi konstatere, at større dele af specialet var en næsten 1:1 oversættelse af en opgave indleveret på et græsk universitet.

Med vores plagiatcheck indsamler vi med andre ord værdifuld viden om og eksempler af tvivlsom praksis, som vi bruger, når vi underviser de ph.d.-studerende i forbindelse med vores kurser i ansvarlig forskningspraksis.

Der er tre synder, man som forsker kan blive straffet for at begå. Den ene er at fabrikere data, den anden er at manipulere data, og den tredje er at tage æren for noget, andre har skrevet.

Dødssynderne forkortes ofte med FFP, som står for Fabrikation, Falsifikation og Plagiat.

Det er meget sjældent, at fabrikation og falsifikation bliver opdaget af den simple grund, at det er meget svært at konstatere. Kun når forskere ser sig gale på hinanden og begynder at anklage hinanden, kommer det til offentlighedens kendskab og får konsekvenser for de involverede.

Det skyldes, at kvalitetskontrollen med forskningen ikke foregår hos forskernes arbejdsgivere – universiteterne, men ved de videnskabelige tidsskrifter i kraft af fagfællebedømmelsen, og som fagfællebedømmer har man ikke pligt til at indberette uregelmæssigheder til forskerens arbejdsplads.

Paradoksalt nok er det derfor den mest 'ufarlige' af dødssynderne – plagiat

– som det meste af forskningen i videnskabelig uredelighed handler om, og som hyppigst får ansættelsesmæssige eller retslige konsekvenser.

Når vi kalder denne dødssynd for ufarlig, så er det fordi, det eneste, denne er en forsyndelse imod, er ophavsrettigheder, og det er alt andet lige mindre farligt end hvis resultaterne af medicinske eksperimenter forfalskes eller fabrikeres.

Når det er plagiat, der får mest opmærksomhed, så skyldes det, at den er nemmere at opdage og undersøge end de andre dødssynder:

Nettet er fyldt af plagiattjenester, som fx grammarly.com, og alle de uddannelsesinstitutioner, der har Blackboard, kan også få adgang til værktøjer som for eksempel SafeAssign, hvor de studerendes opgaver primært kontrolleres mod tidligere afleverede opgaver.

Herudover findes der en række andre screeningsværktøjer, som fx iThenticate, der har den fordel, at den database, som de studerendes opgaver kontrolleres op imod, indeholder flere millioner videnskabelige publikationer og et enormt antal hjemmesider.

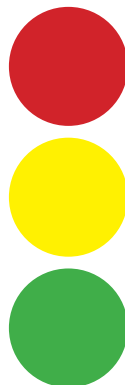
Fælles for screeningsværktøjerne er, at de kan identificere tekstsammenfald fra andre kilder i deres databaser, om det så består af videnskabelige artikler og/eller tidligere afleverede opgaver fra uddannelsesinstitutionerne. Det er ikke usædvanligt, at studerende selv bruger en af de gratis netbaserede tjenester til at tjekke, inden de afleverer. Screeningsværktøjerne har dog også nogle svagheder, da de for eksempel ikke kan identificere billeder eller lave oversættelser, og hvis man kender lidt til programmerne, kan man ret let snyde dem og undgå, at tekstsammenfald kan identificeres. Det er med andre ord muligt at undgå at blive 'kaldet' for plagiat.

Derfor er vi ved Syddansk Universitetsbibliotek, sammen med de videnskabelige miljøer, nået frem til, at den eneste form for plagiat, som værktøjerne kan fange, er den slags, hvor man enten decideret har skrevet af, eller at hhv. en reference eller to falder ud i en redigeringsproces, eller at noter fra en forelæsning faktisk er afskrift af underviserens powerpointpræsentation, og at den studerende eksempelvis har glemt det. Desuden er der en del ph.d.-studerende, der ikke ved, at de ikke må genbruge deres egne udgivelser/tekster uden at referere til dem.

Vores procedure

På Syddansk Universitetsbibliotek screener vi de ph.d.-studerendes afhandlinger inden afleveringen, så de får mulighed for at redigere deres afhandling, hvis vi finder noget, der forekommer som mindre alvorlige fejl. Proceduren fra fakultet til fakultet varierer lidt, men i overordnede træk er de ens, og screeningen af ph.d.-afhandlingerne foregår ved hjælp af iThenticate (der suppleres med SafeAssign i få tilfælde). Hovedvejlederen indsender den 'endelige' afhandling til os, og vi svarer

inden for 2 arbejdsdage. Vi gennemgår manuelt den rapport, som iThenticate genererer. Det tager normalt ikke mere end 30 minutter, men kan faktisk godt ende med at tage mere end 10 arbejdstimer, hvis der er meget, vi skal tjekke. Efter gennemgangen af rapporten giver vi afhandlingen 'karakter': Rød, gul eller grøn.

Den grønne bemærkning gives, hvis rapporten ser fin ud. Vi giver en gul bemærkning, hvis vi har identificeret mindre og måske ubetydelige tekstsammenfald. Den sidste og alvorlige bemærkning, rød, gives, hvis vi har mistanke om egentligt og alvorligt plagiat.

Ved den gule bemærkning vurderer hovedvejlederen, hvad der skal ske i den efterfølgende proces. Den studerende kan enten få lov til at rette sin(e) fejl og efterfølgende sende afhandlingen til screening én sidste gang hos os, eller vejlederen kan lave en udtalelse om, at de bemærkede steder ikke giver nogen grund til bekymring, og at afhandlingen derfor kan indleveres til ph.d.-skolen. De studerende har med andre ord mulighed for at rette eventuelle småfejl og derved forbedre kvaliteten af deres skriftlige produkt.

Hvis der derimod gives en rød bemærkning, skal 'sagen' håndteres af universitetets Praksisudvalg. At have på Praksisudvalgets dagsorden er ikke godt for en ung forsker: Praksisudvalget er det udvalg ved universitetet, som vurderer hvorvidt anklager om videnskabelig uredelighed og tvivlsom forskningspraksis skal indklages for udvalgene vedrørende videnskabelig uredelighed

og/eller skal have ansættelsesmæssige konsekvenser. Det lyder voldsomt, men det er det sådan set ikke, for der har endnu ikke været nogen sager af så grov karakter. Det meste af vores virke, med vores plagiatservice, er derfor med andre ord en service til de studerende og ikke en kontrol i traditionel forstand, og derfor er såvel de studerende som deres vejledere glade for ordningen.

Siden vi i maj 2017 startede med plagiatscreening, har vi udført omkring 350 screeninger for fakulteterne. Vi har skrevet gule/røde bemærkninger til omkring hver 10. afhandling. Der har primært været tale om gule bemærkninger, hvor de studerende oftest har kopieret tekststykker fra egne udgivelser uden at referere til den oprindelige publikation.

På biblioteket er vi naturligvis glade for at yde denne service til universitetet og til de ph.d.-studerende, men det har også været nødvendigt for os at etablere et regelsæt for, hvornår vi screener, og hvornår vi ikke gør. På et tidspunkt fik vi en henvendelse fra TV2, som spurgte om vi ville screene en bestemt forskers publikationer, fordi de havde fået et anonymt tip om, at vedkommende havde skrevet af. Det fik os til at etablere et regelsæt for, hvad, udover ph.d.-afhandlinger, vi screener. Reglerne kan findes på vores hjemmeside, men kort fortalt, så screener vi, udover ph.d.-afhandlinger, kun, hvis en forsker beder os screene egne publikationer, eller hvis vi bliver bedt om det af SDUs ledelse.

Som nævnt opsamler vi i øjeblikket værdifulde erfaringer med og viden om, hvordan, hvorfor og hvornår unge forskere plagierer – forsætligt eller utilsigtet. Når vi har opsamlet tilstrækkelig viden, vil vi publicere i videnskabelige tidsskrifter, ligesom vi bestræber os på at bidrage med artikler af mere formidende karakter, som denne. Vi kommer også gerne ud på institutter, både ved SDU og andre universiteter, og fortæller om vores arbejde. Sidst men ikke mindst deler vi gerne vores erfaringer med kolleger i det ganske land både ift. at etablere samarbejdsaftalerne med fakulteterne og det praktiske arbejde.